

Första läsningen: **Jes 35:4-7a** (*Då skall de blindas ögon öppnas och de dövas öron höra*)

I Mariasången *Salve Regina* sjunger vi om det jordiska livet som en *dal full av tårar* (in hac lacrimarum valle). På vårt livs vandring ser vi inte vägen framför oss (blindhet), begriper inte Guds ord (dövhet), känner inte för att prisa Gud (stumhet) och rör oss knappt framåt i syndens träsk (lamhet). Därför gråter vi. Gamla testamentets profeter gav folket hopp i svåra tider, ett hopp som vida överträffade allt man vanligtvis kan vänta sig här på jorden. Den messianska tid de fick se bilder av i framtiden var mer än en befrielse från fångenskapen i Babylon och politiskt förtryck: Guds ”vedergällning” (v.4) riktar sig mot blindhet, förflamning, torka, ja, allt som inskränker mänskligt liv. Gud ska ”hämnas” på dödens mörka krafter. Han vill återge oss Paradiset. Han lovar det.

Andra läsningen: **Jak 2:1-5** (*Har inte Gud utvalt dem som är fattiga i världens ögon?*)

Denna text gör oss pinsamt tysta. Vi tänker omedelbart på vår egen församling (i Jakobs kyrkliga judekristna miljö kallas den ännu för *synagoga*, v. 2). För Kristus är det motbudande att se på när vi fjäskar för dem som är stora i världen, en chefredaktör för en inflytelserik tidning, en kändis *med guldringar* på händerna (v. 2), en välklädd främling vid kyrkkaffet. Jesus Kristus, *vår förhärligade herre*, (v. 1) dog, offentligt förtalad, i skam och förnedring på korset, berövad sina kläder och med spikar genom sina bleka händer! Detta är hans hus. Hur vågar vi att i hans namn diskriminera de fattiga som han har dött för? Har vi glömt vad saligprisningarna handlade om (v. 5; jfr Matt 5:3; Luk 6:20)? Att nästla sig in i överklassen för att skaffa fördelar åt kyrkan är väl inte totalt fel men man riskerar *kyrkans själ*. Visst, även rika bjuds in av Gud, men de fattiga borde vara *hedersgäster*. De rika smyckar konstfärdigt sina privata hem – våra kyrkor är stora smyckade salar, *men för alla*: De har i alla tider varit **de fattigas palats** där de får komma och gå som de vill!

Evangelium: **Mark 7:31-37** (*De döva får han att höra och de stumma att tala*)

Av fuktad jord *formade* Gud människan och blåste sin ande, sitt liv i henne (1 Mos 2:6-7). Med sitt eget spott *återställde* Guds Son här en människa som inte längre kunde höra hans ord. Jesus *andades djupt* (v. 34): **Öppna dig**. Livsflödet strömmar ut i alla sinnen. Vi inser: den andliga betydelsen här är stor. **Han talar till oss**. *Effata*-ordet ingår därför i dopritualen, det är Jesu ord till var och en som han kallar! Jesus använde spott som behandlingsmedel. Det var normalt. Men Jesu framgångar var inte normala. De riskerade att dra bort uppmärksamheten från hans förkunnelse. Därför var han restriktiv med vad som fick sägas om honom (v. 36). Men miraklen gick inte att dölja. De var uppenbara tecken på att Messiasriket som Jesaja (se ovan) och de övriga profeterna hade talat om nu var här (jfr Matt 11:2-6). Ja, än mer: **I Jesus handlar Gud själv**. Han *öppnar våra sinnen* så vi inser vem han är (jfr Luk 24:45).

MÅNDAGEN I 23 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 1:24-2:3** (*Jag förkunnar den hemlighet som har varit fördold i alla tider*)

Att sitta i ett antikt romerskt fängelse med en möjlig dödsdom framför sig var inget nöje, och det var det absolut inte heller för Paulus. Men tanken på att han gjorde det för kyrkans, för läsarnas, för vår skull, glädde hans själ. Det var en bekräftelse på hans gemenskap med Kristus i liv och död. *Vad som ännu fattas i Kristi lidanden, det lider jag i mitt eget kött, för hans kropp, som är kyrkan* (v. 24). Det var inte Paulus som korsfästes för oss (1 Kor 1:13), men Paulus i järnbojor vet att hans plågor blir till nytta för kyrkans medlemmar. Hur? Genom att kyrkan är en enda kropp, med Kristus som sitt huvud (jfr 1 Kor 12:12-27). Gör en del av kroppen något som behagar Gud, så blir det alla kroppsdelarnas gemensamma egendom. I *de heligas samfund* som vi bekänner oss till i trosbekännelsen är allt gemensamt, också det förtjänstfulla. Därför uppoffrar vi katoliker våra lidanden i förening med Jesu korsoffer, som botgöring för oss själva eller för avlidna. *Att lida i andras ställe* är just vad Jesus gjorde, och alla helgon följer honom, *de som kommer ur det stora lidandet* (Upp 7:14), martyrerna och bekännarna. Paulus ber oss i Rom 12:1 att – som han skriver – *frambära oss själva* (ordagrant: våra kroppar) *som ett levande och heligt offer som behagar Gud*. Så bar han själv i sin kropp *Jesu död* (jfr 2 Kor 4:10-11). Den yttersta kärleken är att *bli lik Jesus i en död som hans* (Fil 3:10; Joh 15:13). Paulus påstår inte att något ”fattas” i Jesu frälsningsverk. Men precis som Jesus tog emot stöd av Simon från Kyrene (Mark 15:21) för att bära korset, så låter han oss, sina händer och fötter på jorden i dag, vara med och genomborras för *att låta Guds ord nå sin fullbordan* (v. 25).

Evangelium: **Luk 6:6-11** (*De ville se om han skulle bota någon på sabbaten*)

Innan vi snabbt dömer ut de skriftlärda och fariseerna i denna text kan vi fundera över om vi inte själva ignorerar mänsklig nöd! Vi har utmärkta argument för att inte hjälpa: ”Den här mannen är inte döende – det är knappast frågan om *att rädda liv eller att utsläcka liv* (v. 9). Det där kan mycket väl vänta tills i morgon och behöver inte störa vilodagens frid!” Men vi är hycklare: om vi själva eller vår egendom behöver något, då ordnar vi det även på vilodagen (Matt 12:11-12).

Jesu fråga till sina motståndare är vad Gud har tänkt sig med vilodagen. Vad är dess syfte? Men de är här för att spionera och leta fel hos Jesus och har ingen lust att agera i hans dialogpredikan. De säger inget men tänker säkert: ”Vilken provocerande dum fråga. Sabbaten är till för att respekteras! *Gott* är att göra så. *Ont* är att bryta mot budet genom att arbeta, även om det rör sig om en läkares arbete! Det vet Jesus och det behöver han inte fråga oss om. Han gör narr av både oss och Guds lagar för Israel!” Deras förhärdelse är stum. Den kan bara hata. Då ger Jesus själv svaret. En enkel gest: Jesus sätter den sjuke i allas centrum, en hand räcks bedjande ut mot Jesus som en stilla trosbekännelse, handen

rör på sig och är frisk. Motståndarna blir rasande och börja lägga planer mot Jesus. Det får man tydligen göra på sabbaten!

Min fader verkar ännu i denna stund, och därför verkar också jag. (Joh 5:17)

---

8 SEPTEMBER: JUNGFRUN MARIAS FÖDELSE, fest

Idag firar kyrkan i hela världen festen för JUNGFRU MARIAS FÖDELSE. Maria föds för sin enastående uppgift: att bli boning åt Guds Son. Redan på 600-talet nämner påven Sergius denna fest i Rom. Utifrån detta datum har man sedan förlagt festen för Marias avlelse (8 december). Att Marias födelse firades *liturgiskt* – trots att den inte nämns i Bibeln som t.ex. Johannes Döparens födelse (24/6, se Luk 1:5-25; 57-80) – visar att hon ansågs vara utomordentligt helig. Tron *kräver* att hon firas.

Det s.k. *Jakobs protoevangelium* var en text från 100-talet som inte ingår i Bibeln, men den innehåller detaljer om Marias bakgrund som kan vara historiska. Det berättar om hennes föräldrar, de heliga *Joakim och Anna* som sörjde över att de var barnlösa men som genom Guds ingripande fick sin lilla flicka – likt Gamla testamentets Abraham och Sara (se även 26/7 och 21/11) som till sist fick barn. Stilen är bibelnära: *Anna gjorde i ordning en helig plats i sitt sovrum och tillät henne inte att äta något vanhelgande eller orent. Hon kallade sedan till sig hebreernas obefläckade döttrar för att roa henne* (Jakobs protoevangelium 6:1, citerat ut *Apokryferna till Nya testamentet*, översättning B. Gärtner, Proprius förlag).

Denna apokryfiska legend är folklig och utbroderad. Den är intressant för att den skrevs redan på 100-talet, så nära apostlarnas tid. Den vittnar också (19:3-20:1) om kyrkans tro på *Marias verkliga och ständiga jungfrulighet*. Kyrkan har inte uttalat sig om hur läran om att Maria förblev jungfru även ”under och efter” födelsen ska uppfattas rent biologiskt. Säkert är att de ”bröder” och ”systrar” till Jesus som Nya testamentet nämner inte kan ha varit hennes barn utan släktingar av olika slag. Men den avgörande poängen är andlig: Maria förblev alltid lika *öppen och redo* för Gud som hon var vid ängelns besök (Luk 1:26-38). Marias helhjärtade JA gjorde henne till *Andens brud* med kropp och själ, som jungfru och moder. Vissa teologer ser *kvinnofrigörelse* i detta: Att vara jungfru i dåtidens värld innebar nämligen att inte vara underkastad en man utan bara Gud, ungefär som senare tiders nunnor. Marias äktenskap med Josef ändrade inte på att hon *först och främst var vigd åt Gud*. Vi har alla möjlighet att vara det i hjärtat (även om vi har förenat oss kroppsligt med en partner i äktenskap), men i Marias unika fall innebar det att hennes kropp skulle vara och förbli *Guds egendom och helgedom* i form av *verklig jungfrulighet*. Denna ursprungliga bestämmelse skadades eller förminskades på inget sätt av att hon födde Guds Son. Tvärtom: den helgades och bevarades (jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr. 499-501). Maria är som *kyrkan*, Kristi trofasta brud, som även hon är centrerad kring Kristus, fri från lydnad under världsliga agendor och en *andlig moder* för många (jfr Joh 19:26-27; Upp 12:17).

Festdagens första läsning (Mika 5:2-4; i vissa biblar = verserna 1-3) förankrar Maria i profeternas förutsägelser (jfr även t.ex. profeten Jesajas ord, som citeras i Matt 1:23). *Johannes Döparen* var stor men ändå bara den som skulle bana väg för Herren (Jes 40:3). Av *Maria* däremot skulle Ordet ända från sin tillblivelse som människa **anta kött**. *Betlehem i Efrata* som Mika nämner, platsen där Frälsaren, den nye ”David”, ska födas, är i grunden **Maria själv**, så *obetydlig bland Judas släkter* (v. 2) – men vilken betydelse denna flicka fick i Guds plan!

Alternativt kan man denna dag välja att läsa ur Rom 8:28-30. ”Vi vet” är Paulus två första ord där (v.28) – starka ord! Sedan följer att Gud har utvalt, kallat, rättfärdiggjort och förhärligat *dem som älskar honom*. Det betyder inte att vårt ”öde” är ”fastlåst” (jfr villoläror om ”predestination”, se *Katolska kyrkans katekes*, nr. 1037 och 1058; jfr 2 Pet 3:9). Ur Paulus hjärta talar *trons visshet*: Gud känner min väg. Ska den än leda mig över *Golgotos* förfärande mörker så blir allt bra till sist. Exakt detta var Marias attityd.

Festdagens evangelieläsning innehåller i sin längre version (Matt 1:1-16, 18-23) hela Jesu släkttavla hos Matteus. Maria visste mycket väl att Messias skulle vara av kung Davids ätt och precis som denne herdepojke födas i Betlehem. Hon visste att hon under sitt hjärta bar Messias, honom som var målet för Israels historia, han som skulle visa vägen för Guds folk, ja, för alla folk: **det gudomliga barnet** (v. 23; jfr Jes 7:14 och även 9:6; 11:1-10; 66:7-14). Hon visste: *Jag själv föddes till världen för detta!* Det firar vi i dag.

Ur en predikan av den helige Andreas av Kreta (omkring år 700):

Guds moders födelse är begynnelsen till ... Ordets förening med köttet. Nu föds jungfrun, hon läggs till bröstet och växer och bereds till moder åt världsalltets konung ... Hela skapelsen borde sjunga och dansa och bidra med något som anstår denna dags glädje. Detta är en fest som ska vara gemensam för himlens och jordens invånare, och alla som hör samman med varandra i världen och över världen skall fira den. Idag reses det skapade templet åt honom som har skapat allt, och skapelsen bereds på ett nytt och skönt sätt som en ny boning åt Skaparen.

Särskilda läsningar denna dag: Mika 5:2-4 (i vissa biblar heter verserna ”1-3”) eller Rom 8:28-30; Matt 1:1-16, 18-23 eller (kortversionen) Matt 1:18-23

ONSDAGEN I 23 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 3:1-11** (*Ni har dött med Kristus: döda därför det jordiska hos er*)

Är du svensk? Möjligen, men du är först och främst *kristen*. I urkyrkans gemenskaper var det likgiltigt vad man var, slavar var som fria (v. 11; jfr Filem). Vi lever redan nu osynligt hos Gud (v. 3). Lika bra att *dö bort* från allt som försvårar detta liv (v. 5-9).

Evangelium: **Luk 6:20-26** (*Saliga ni som är fattiga, ve er ni som är rika*)

Här börjar ett tal som motsvarar Matteus *bergspredikan* (Matt kap. 5-7). Hos Lukas äger det rum vid foten av det berg som Jesus har bett på under natten (se läsningen i går). Det finns inga sakliga motsatser mellan Lukas korta och Matteus långa version. Det går inte att avgöra om Matteus har lagt till något eller om Lukas har förkortat något i en ”ursprunglig” version. Lukas fyra saligprisningar lämnar inga tvivel om *vem* de folkmassor är som uppsöker Jesus: det är de fattiga, hungrande, sörjande och utstötta från alla håll. Men stämningen på slätten är säkert god. Jesus uppmanar faktiskt till *dans* (v. 23). Allt ska vändas upp och ner, lovar Jesus de hoppfulla massorna. Samma omvälvning proklamerade hans moder (Luk 1:52). De rika som retoriskt anropas (*varnas*) i v. 24-26 (jfr Jak 2:5-7; 5:1-5) är knappast närvarande. Några sådana läser kanske Lukas rader just nu. Det är Jesu blick vi möter. Stäng boken, låtsas som inget – och mist din själ!

Inte ens i den mörkaste dal fruktar jag något ont, ty du är med mig. (Ps 23:4)

TORSDAGEN I 23 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 3:12-17** (*Ni skall ha kärleken, det band som ger fullkomlighet*)

Du som är kristen är **en präst som ska förrätta en andlig gudstjänst** (Rom 12:1; *Katolska kyrkans katekes*, nr. 1546). I din sakristia (prästens omklädningsrum) hänger liturgiska dräkter i vackra färger. Vilka ska du ta på dig? Först klär du dig i *innerlig medkänsla, ödmjukhet, mildhet och tålmod*. Sedan i en mantel av *överseende och förlåtelse*. Du binder ihop dräkten med ett bälte, *kärleken, fullkomlighetens band*. Så träder du ut i kyrkan, tacksam i hjärtat, med Kristi ord och hymner på dina läppar.

Evangelium: **Luk 6:27-38** (*Var barmhärtiga, så som er fader är barmhärtig*)

Här får ett nytt folk en ny lag. Budet att älska sina fiender är redan antytt i Gamla testamentet (2 Mos 23:2-9; jfr Ords 24:17; 25:21) men framförs här med helt ny emfas. Jesu kärleksbudskap är gränslöst, han vill inte ens skydda sig mot utnyttjande. Den som mister både manteln och skjortan står naken kvar! (v. 29). Helgon som Franciskus av Assisi och Johannes av Kety (Kraków) levde upp till det, men är detta inte långt mer än *den gyllene regeln* (v. 31) kräver? Jublar de förtryckta massorna när Jesus säger att de ska besvara misshandel och rofferi med godhet? Att de ska låna ut till de ännu fattigare som inte kan betala tillbaka? Gud är *god mot de otacksamma och onda* (v. 35; jfr Hos 11:9; Ps 103:8 f; Mik 7:18-19). Jesus vill säga: *bli som Gud!* Vi ser framför oss hur alla blir undrande tysta. Ett allvar sänker sig över slätten. Vilka fiender ska vi älska? Lukas texter nämner ofta *samarierna* som alla såg ner på (Luk 9:51-56; 10:25-37; 17:11-17; Apg 8:4-25). Han betonar även att kärlek är att *dela ägodelar med utsatta* (t.ex. i Luk 6:35).

OBS: Jesus vill inte ta *rättvisan* ifrån oss. En kvinna som misshandlas av sin man ska inte vända andra kinden till. Rövare ska inte få härja fritt. Vi ska inte tolerera skottlossningar på våra gator. Men ondskans kretslopp ska brytas och det gör man inte genom mer ondska. Jesus vill se ett nytt konstruktivt sätt att ta hand om konflikter och brott där man inte vill förinta motparten. Man måste *bli god* för att kunna *göra gott*. Sluta döma och fördöma: alla har en bakgrund och kan förvandlas till bättre människor. Inse hur vi alla lever av förlåtelse. Jesu bud är djupt *förnuftiga*. Rättvisan i all ära, men när allt kommer omkring finns inga alternativ till den kärleksfulla grundinställningen som måste vara utgångspunkt. Det hade kunnat vara vi som drabbades av brott, men vi hade även kunnat vara förövarna!

Han handlar inte mot oss som vi förtjänat... ger oss inte våra synders lön (Ps 103:10)

FREDAGEN I 23 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Tim 1:1-2, 12-14** (*Jag var en hädare men mötte förbarmande*)

Fram tills tisdag i nästa vecka läser vi ur Paulus första brev till sin nära medarbetare Timotheos. Detta och det andra brevet skrivs väl från fängelset i Rom. Det kan vara de två allra sista breven av Paulus hand. Paulus ser tillbaka. Som ung var han den hänsynslöse kyrkoförföljaren, *Saulus*, i grunden en *hädare* (v. 13), dvs. blasfemisk, ty att förakta Jesus är att förakta Gud. Messias är verkligen Gud. Det är nu självklart för honom (jfr Rom 9:5; 2 Thess 1:12; Tit 2:13).

Evangelium: **Luk 6:39-42** (*Kan väl en blind leda en blind?*)

Övermod är ett tacksamt ämne för komik. En blind tror han är världsbäst guide och trillar i ett hål. En elev tror han är duktigare än sin lärare – hur blir den lektionen? En omtänksam läkare vill ta bort en träflisa som flugit in i ett öga vid en arbetsolycka, men se upp – vad groteskt! – doktorn står själv där med *en bjälke* i ögat! Det här är pedagogiskt teater i ren form. Jesu undervisning väckte säkert både tårar och skratt.

Inget skoj utan allvar. Det gäller att vara *seende i andlig bemärkelse* om man vill vara andlig vägledare. Jesus syftar på de religiösa ledarna som nu redan har avvisat honom (jfr de "blinda" skriftlärda och fariseer i Matt 15:14; 23:16-19). För att se sig själv rätt måste man släppa illusioner. Det kostar. Lukas tolkar antagligen bjälken i ögat som *egoistiskt klängande vid rikedom*. Jag uppfattar t.ex. mina materiella privilegier som ett mindre moraliskt problem, men jag är bra på att förstora upp andras småsynder. En grotesk blindhet! *Nej, lär dig att avstå från det du har innan du gör dig till lärare i Guds vilja!* (jfr Luk 5:11; 14:33; 18:28; Apg 2:41-47; 4:32-37).

Man måste alltid börja med sig själv. Med lite självironi behöver det inte bli tråkigt.

Förslag till fredagsoffer: be för alla oss som förklarar Bibeln att vi må leva som vi lär.

LÖRDAGEN I 23 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Tim 1:15-17** (*Kristus Jesus har kommit till världen för att rädda syndare*)

Vi är inte alla som Paulus. Han var ett extremfall. Gud omvände honom som i en blixtnytt i hans razzia mot Jesu kyrka. Hur många kristna liv han hade på sitt samvete från sin tid som förföljaren *Saulus* vet bara Gud (Apg 26:9-10). När han ser sig som *den största syndaren* (v. 15) är det ingen falsk ödmjukhet. Här talar en djup inre smärta men också tacksamhet. Svårt att inte tänka på hymnen: *Amazing grace! / How sweet the sound / That saved a wretch like me! / I once was lost, but now am found, / Was blind, but now I see.* Paulus förstår varför just han valdes ut: för att alla vi andra, du och jag, skulle inse hur stort Kristi tålamod är och så också kunna hoppas på att *vinna evigt liv* (v. 16).

Evangelium: **Luk 6:43-49** (*Varför säger ni "Herre, herre" om ni inte gör som jag säger?*)

Jesus predikar med humor, som vi också såg igår. Föreställ dig en tistel som vill få dig att tro att den minsann har burit fikon. Så kommer de falska kristna att stå inför Gud på domens dag och försöka snacka sig ur sitt elände! Eller en törnbuske som försäkrar dig om att det snart ska växa härliga druvor på dess grenar. De stickande växterna här betyder *människor* som ger falska förhoppningar. Möjligtvis känner folket igen vissa ledande figurer och skrattar gott (Herodes? jfr Matt 11:8). Bilden leder till frågan: vad är viktigast på ett fruktträd? Det inre, roten! Så ska *hjärtat* vara hos Gud. Munnen visar vad som finns inuti människan (v. 45). Det är sant, men trots det finns också alltid en risk för *ytlig entusiasm*: vi ser framför oss vinkande massor, vilkas applåder inte vill ta slut. "Herre, herre!" skallar kören över slätten. Jesus gläds säkert åt det men passar på att också påminna om orden hos profeten Jesaja (Jes 29:13) om folkets läppar som ärar Gud medan deras hjärtan är långt ifrån honom (v. 46). Det finns två vägar (v. 47-47): att gå hem och förändra sitt liv *konkret, i realiteternas värld*, eller att drabbas av Guds dom. Vilken väljer vi?

Bär då sådan frukt som hör till omvändelsen.

(Matt 3:8)
